

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON
OPĆINA TEŠANJ
OPĆINSKI NAČELNIK**

Broj: 04-11-3-343-10/21

Datum: 30.07.2021. godine

Na osnovu članovu 9.-14. Zakona o budžetima u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15 i 102/15) i članu 30. Statuta Općine Tešanj ("Službeni glasnik Općine Tešanj", broj: 11/07), Općinski načelnik *donosi*

**DOKUMENT OKVIRNOG BUDŽETA
OPĆINE TEŠANJ ZA PERIOD 2022.- 2024. GODINE**

Obrađivač:

Služba za finansije, privredu, komunalne i inspekcijske poslove

SADRŽAJ:	Str.
1/ Uvod	1
2/ Osnovni ekonomski pokazatelji	1
2/1 Makroekonomski pokazatelji	1
2/2 Pokazatelji sa općinskog nivoa	5
3 Prihodovna osnova budžeta	8
3/1 Porezni prihodi	9
3/2 Neporezni prihodi	10
3/3 Tekući grantovi	10
3/4 Kapitalni grantovi i primici	11
3/5 Prenesena sredstva iz prethodne godine	11
3/6 Kreditno zaduženje	11
4/ Rashodi i izdaci budžeta	11
5/ Projekcija prihoda i primitaka	12
6/ Projekcija rashoda i izdataka	13

1/ Uvod

Dokument okvirnog budžeta (u daljem tekstu DOB) je akt koji sadrži makroekonomske projekcije i prognoze budžetskih sredstava i izdataka za naredne tri godine i na njemu se zasniva priprema i izrada budžeta za narednu budžetsku godinu. Trogodišnje planiranje budžeta obaveza je za sve korisnike budžetskih sredstava i vanbudžetskih fondova. Njegova izrada obezbjeđuje bolju procjenu prihoda i primitaka kao budžetske osnove za realizaciju programa i projekata, te bolje upravljanje rashodima i izdacima sa uspostavom željene strukture budžeta i planiranje realizacije višegodišnjih programa. Posebno se obezbjeđuje upravljanje resursima za realizaciju programa i mjera definisanih u Strategiji razvoja Općine.

Postupak pripreme DOB-a počinje dostavljanjem instrukcije broj 1. o načinu i elementima izrade DOB-a koja sadrži: osnovne ekonomske pretpostavke i smjernice ekonomske i fiskalne politike, tabele pregleda prioriteta budžetskih korisnika, te dinamiku i rokove pripreme DOB-a. Izrada DOB-a zasniva se na procjeni privrednih tokova i aktivnosti, razvoja društvenog i socijalnog sektora, te makroekonomskih indikatora i projekcija prihoda i rashoda institucija u BiH.

Planiranje budžeta se zasniva na preliminarnoj procjeni prihoda iz DOB-a, a rashodi se utvrđuju isključivo u okviru definisanih raspoloživih sredstava. Realnom procjenom prihoda obezbjeđuje se nesmetano funkcionisanje Organa uprave i realizacija ciljeva i politika koji su obuhvaćeni općinskim budžetom. U suprotnom javlja se nedostatak sredstava ili višak sredstava koja nisu obuhvaćena odlukama zakonodavnih organa vlasti.

Izrada ovog dokumenta je zasnovana na postojećoj zakonskoj regulativi i svim rješenjima koja iz nje proizilaze, tako da će eventualne izmjene iste bitno utjecati i zahtjevati korekciju samog DOB-a.

2/ Osnovni ekonomski pokazatelji

Za izradu DOB-a korištene su projekcije prihoda od direktnih i indirektnih poreza za period 2022.-2024. godine i drugi pokazatelji i smjernice zvaničnih institucija u BiH, kao i pokazatelji sa općinskog nivoa.

2/1 Makroekonomski pokazatelji

Privredna kretanja u BiH se ne mogu posmatrati izolovano od okruženja. Kretanje ekonomskog rasta, industrijske proizvodnje, zaposlenosti, bruto društvenog proizvoda u BiH je uslovljeno vanjskim faktorima i usko vezano za kretanje u okruženju, tako da se sve analize naslanjaju i na projekcije zemalja Evropske unije i bližeg okruženja.

Upravo je to pokazala kriza izazvana Pandemijom COVID-19 koja je prouzrokovala globalne poremećaje. Egzistiranje krize pojedinačne ekonomije, pa i BiH, zahtijeva provođenje mjera za koje se mogu koristiti eksterni izvori finansiranje, te prednosti potražnje i resursa zdravih ekonomija iz okruženja. Prevazilaženje krize i napredak se može ostvarivati i sa malim i usporenim mjerama, kao što je to slučaj sa BiH. U slučaju globalne krize naša ekonomija, ionako osjetljiva i nestabilna, posebno pokazuje osjetljivost uz manju sposobnost prilagođavanja novim uslovima, a posljedice traju mnogo duže od razvijenih ekonomija. Razvijene ekonomije su u stanju da pruže veću podršku privredi, socijalno osjetljivim kategorijama, pa i zdravstvenom sektoru sa nizom mjera. Naše mjere su uglavnom kratkoročne i naslonjene na kreditna sredstva. Konačno, ekonomije razvijenih zemalja se prestrukturiraju, a kapital nalazi kanale za prilagođavanje promjenama u strukturi potrošnje.

Kada je u pitanju BiH, provođenje svih mjera na ublažavnu posljedica i prevazilaženje krize će biti otežano zbog neusklađenosti u djelovanju niza nivoa vlasti. Zbog toga se očekuje manja efikasnost mjera, produžavnaje krize uz dodatno zaduženje svih nivoa vlasti.

Nemogućnost prestrukturiranja velikih sistema, te nedovoljna razvijenost malih i srednjih preduzeća, uz posebnu osjetljivost uslužnog sektora, dovelo je do pada proizvodnje, izvoza, potrošnje, kao i pada prihoda institucija.

Federacija BiH je u periodu od 2016. do 2019. godine zabilježen rast po prosječnoj stopi od 3,2 posto. U 2020. godini, usljed krize uzrokovane pandemijom COVID-19 virusa, procjenjuje se da će u konačnici biti zabilježen realni pad od 4,4 posto. Za 2021. godinu projiciran je oporavak i rast ekonomije Federacije BiH, kao i u godini prije krize od 2,8 posto.

Službeno objavljeni podaci obima industrije u Federaciji BiH za prvi kvartal 2021. godine ukazuju na postepeni oporavak ove oblasti od 5,9 posto. Nakon prvog mjeseca u kojem je zabilježen pad od 0,5 posto u odnosu na isti mjesec prethodne godine, u drugom mjesecu počinje oporavak industrije od 1,7 posto, te značajni rast od 17,1 posto u trećem mjesecu. U trećem mjesecu ostvaren je rast u svim oblastima proizvodnje, a posebno u proizvodnji kapitalnih i trajnih sredstava za široku potrošnju te intermedijarnih proizvoda. Značajno je napomenuti da je u istom mjesecu obim prerađivačke industrije zabilježio rast od čak 19,1 posto.

Projicirani rast BDP-a će značajno uporište imati i u očekivanom porastu privatnih i javnih investicija, kao drugoj glavnoj unutarnjoj odrednici ekonomskog rasta. Od 2021. do 2024. godine u Federaciji BiH se očekuje rast BDP-a po stopama od 4,7 posto, 6,0 posto, 7,1 posto i 7,4 posto, respektivno.

Dok se za 2021. godinu predviđa blagi rast naplate javnih prihoda od 0,83 posto, u 2022. godini se očekuje značajniji porast od 3,89 posto, te u razdoblju 2023. i 2024. godini nastavak stabilnog rasta za prosječno 4,5 posto.

Kada je riječ o ukupnom dugu Federacije BiH, projicira se da će u 2021. godini stanje duga biti povećano najvećim dijelom kao posljedica povećanja vanjskog zaduživanja (aranžman s MMF-om, Svjetskom bankom i Makrofinancijska pomoć Europske unije u cilju otklanjanja posljedica izazvanih pandemijom).

U oblasti fiskalne politike, s ciljem ekonomskog oporavka i ubrzanog rasta nakon pandemije, primarni fokus će biti na unaprjeđenju sistema plaća i socijalnih davanja, stabilnosti u isplata penzija, boračkih i socijalnih naknada te drugih davanja koja se isplaćuju iz proračuna FBiH. Očekuje se i unaprjeđenje tržišta rada, planiranja sredstava za oporavak i stabilizaciju privrede u cijelosti, a posebno za zdravstveni sektor koji je pretrpio višestruka opterećenja u ovoj krizi.

Makroekonomski pokazatelji za period 2019-2024						
INDIKATOR	Zvanični podaci	Projekcije				
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nominalni BDP u mil KM	35.892	34.553	35.613	37.274	38.949	41.088
Nominalni rast u %	4,8	-3,7	3,1	4,7	4,5	5,5
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,8	100,4	100,7	101,5	101,2	101,8
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	35.240	34.431	35.363	36.711	38.487	40.356
Realni rast u %	2,9	-4,1	2,3	3,1	3,3	3,6
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	0,6	-1	0,7	1	1,1	1,2
Potrošnja u mil KM	33.334	32.636	33.508	34.686	35.935	37.584
Realni rast u %	2,3	-1,8	1,8	1,7	1,8	2,0

Vladina potrošnja u mil KM	6.862	7.061	7.202	7.433	7.656	7.870
Realni rast u %	0,9	2,5	1,3	0,7	0,5	0,3
Privatna potrošnja u mil KM	26.471	25.575	26.306	27.253	28.279	29.713
Realni rast u %	2,6	-2,9	2,0	2,0	2,2	2,4
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	6.994	6.112	6.351	6.972	7.609	8.443
Realni rast u %	5,8	-10,8	2,7	8,7	7,7	9,0
Vladine investicije u mil KM	929	836	859	969	1.077	1.239
Realni rast u %	4,1	-8,3	1,2	10,8	9,0	11,7
Privatne investicije u mil KM	6.064	5.276	5.492	6.003	6.531	7.204
Realni rast u %	6,1	-11,2	3,0	8,3	7,5	8,6
Uvoz u mil KM	19.482	16.622	17.421	18.627	20.143	21.958
Nominalni rast u %	1,7	-14,7	4,8	6,9	8,1	9,0
Realni rast u %	1,3	-11,4	3,0	4,5	5,1	5,3
Izvoz u mil KM	14.286	11.647	12.386	13.459	14.716	16.175
Nominalni rast u %	0,5	-18,5	6,3	8,7	9,3	9,9
Realni rast u %	0,4	-16,5	4,7	6,0	7,1	7,4
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	18,5	15,8	15,9	16,5	17,0	17,6
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.087	-1.090	-1.332	-1.457	-1.764	-2.075
Rast u %	-1,2	29,3	3,5	7,4	13,4	15,2
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-3,1	-4,1	-4,2	-4,3	-4,6	-5,1

IZVOR: Direkcija za ekonomsko planiranje Federacije BiH - mart 2021. godine

Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinštenog računa				
Vrsta prihoda	Projekcija			
	2021	2022	2023	2024
1. Prihodi od indirektnih poreza iz raspodjele sa Jedinštenog računa	212.189.726	223.530.774	215.671.944	228.523.966
1.1. Kantonalni budžet	177.823.868	187.328.140	180.742.113	191.512.645
1.2. Općinski/gradski budžeti	34.365.858	36.202.633	34.929.832	37.011.322
1.2.1. Breza	1.282.717	1.351.275	1.303.767	1.381.460
1.2.2. Doboj Jug	332.790	350.577	338.252	358.408
1.2.3. Kakanj	3.626.992	3.820.847	3.686.514	3.906.196
1.2.4. Maglaj	2.196.837	2.314.253	2.232.889	2.365.948
1.2.5. Olovo	1.015.221	1.069.482	1.031.882	1.093.372
1.2.6. Tešanj	4.252.554	4.479.843	4.322.342	4.579.913
1.2.7. Usora	537.098	565.805	545.912	578.444
1.2.8. Vareš	844.613	889.756	858.474	909.631
1.2.9. Visoko	3.382.665	3.563.461	3.438.178	3.643.061
1.2.10. Zavidovići	3.563.804	3.754.281	3.622.290	3.838.144
1.2.11. Zenica	10.470.255	11.029.866	10.642.081	11.276.249
1.2.11. Žepče	2.860.311	3.013.188	2.907.251	3.080.496

IZVOR: Federalno ministarstvo finansija BiH - maj 2021. godine

Opći pokazatelji rasta prometa, nominalnog BDP, rasta dohodaka i slično će se uglavnom održati, prije svega zbog rasta inflacije, koja je direktno vezana za rast cijena sirovina na svjetskom tržištu i rastuću inflaciju eurozone. Stoga se može reći da je ova projekcija realna, ali da predstavlja minimalne pomake u odnosu i usporen oporavak od krize izazvane pandemijom.

U prilog tome govori i analiza **Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD)** iz juna 2021. godine, sa projekcijom rasta BDP u BiH u 2021. godini od 3,5%, a potom u 2022. godini od 3%. Ovaj rast je najmanji od svih zemalja u regiji (Crna Gora 8,5%, Hrvatska i Srbija po 6%, Slovenija za 5%, Albanija 4,5%, te Sjeverne Makedonije i Kosova po 4%).

Prema analizi EBRD-a, nizak projicirani rast je uzrokovan rizicima za rast BDP-a BiH 2021. godine, uključuju **sporiji oporavak na glavnim izvoznim tržištima eurozone**, mogući produženi uticaj pandemije na turizam, kao i nedostatak poticaja za poduzimanje strukturnih reformi i povećanje povjerenja investitora.

Informacija o perspektivama za Bosnu i Hercegovinu 2021.-2023. godine **Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (DEP)** iz juna 2021. godine, ističe kako se u periodu od 2021. do 2023. godine u BiH može očekivati postepen oporavak ekonomskog rasta s prosječnom stopom rasta BDP-a od oko tri posto na godišnjem nivou. **Pretpostavlja se da bi ključni oslonac ekonomskog rasta tokom ovog perioda trebala predstavljati domaća potražnja kroz povećanje privatne potrošnje i investicija.** S druge strane, stabilno eksterno okruženje uz unapređenje industrijske baze i podizanje konkurentnosti u zemlji predstavljaju preduslov poboljšanja vanjskotrgovinske razmjene sa svijetom.

Sve ovo ukazuje na slabiju fleksibilnost ekonomije u BiH koja je opterećena složenom strukturom i neefikasnošću javne uprave, čime smo osuđeni na kaskanje za zemalja regije.

Izlazak iz krize u BiH, je vezan za stabilizaciju ekonomija i privrednih tokova zemalja EU, pa i okruženja i intenziviranje vanjskotrgovinske razmjene kako sa zemalja EU, tako i sa okruženjem i značajnim partnerima izvan EU, kao što je Turska.

Pasivno čekanje na ispunjenje gore navedenih elemente i oslanjanje na povećanje potražnje spoljnotrgovinskih partnera je neprihvatljivo.

Za stvarni oporavak, napredak i poboljšanje performansi privrede i ekonomije uopšte neophodan je, pored drugih mjera (pokretanje javnih radova, poticajne mjere i sl.), stvarno ubrzanje strukturnih reformi, sa posebnim akcentom na povećanje plata uz smanjenje opterećenja na platu i iz plate. Kao što je to iskazano i u Informaciji DEP-a, rast domaće potražnje kroz povećanje privatne potrošnje i investicija treba da bude osnovni oslonac za ekonomski rast.

Upravo ovaj segment (rast plata i smanjenje opterećenja na plate) ima ključnu ulogu u tome, a što je obrazloženo u narednom pasusu ovog dokumenta.

Bez obzira na trenutnu krizu i pad privrednih aktivnosti, treba nastojati da se u što kraćem roku, stabilizacijom prilika, proces reforme pokrene sa mrtve tačke.

Između ostalog, kao temeljnu promjenu ističemo paralelnu regulaciju dva segmenta:

- Umanjenje doprinosa i porez na dohodak uz oporezivanje svih primanja po istom principu uključujući i dividende po osnovu kapitala;
- Ustanovljavanje mehanizma konstantnog uvećanja minimalnih plata tromjesečnim usklađivanjem sa prosječnim platama. Ovo zahtijeva početno uvećanje minimalnih plata na definisani nivo koji ne bi trebao biti manji od 600 KM, da bi se obezbijedio zamajac. Potrebno je definisanje i mjera za

potporu osjetljivih privrednih sektora, uz navedeni prvi segment mjera – rasterećenje privrede umanjnjem doprinosa i poreza (kompenzirajući efekt).

Ovo bi dovelo do restrukturiranja raspodjele i bolje iskorištenosti ostvarenih dobiti privrednih društava, koji su niz godina koristili poreske povlastice i niska primanja uposlenih za razvoj i akumulaciju, kao i dijela dobiti koja se ne reinvestira i koja završava na štednji. Pokazatelji Centralne banke govore o ogromnoj štednji „građana“, koja se odnosi na manji broj lica. Ovako zakovana štednja sputava dalji razvoj, zbog smanjene potrošnje i niske kupovne moći najvećeg dijela stanovništva u BiH. Rast potrošnje je osnova za razvoj značajnog dijela domaće proizvodnje i supstituciju uvoza roba.

Država treba obezbijediti ambijent kojim će se zadržati preostali radnosposobni korpus sa kompetencijama. Pojedinačne akcije privrednih subjekata, kao što je kompanija Megle BH Bihać sa definisanom minimalnom platom uposlenika od 1.000 KM, su rijetke. Većina kompanija koristi situaciju da još uvijek imamo „višak“ radne snage, a u suštini najagilniji i najsposobniji dio radne snage odlazi u inostranstvo. Godinama, iza rata, odliv radne snage se odvijao u okviru grupe radnika nižih kvalifikacija, dok se sada trend značajno mijenja. Sve više odlaze lica sa visokim obrazovanjem i kompetencijama, jer se i tržište rada globalizovalo. Poslovni angažman se sad ugovara iz vlastitog doma putem elektronske komunikacije, prijavom na pozive firmi licima širom svijeta.

Ove mjere bi predstavljale osnovni zamajac i dovele bi do poboljšanja niz performansi:

- Uvećanje opšte potrošnje, budući da uposleni sa najmanjim primanjima nemaju kapacitet za štednju, te se cjelokupne isplate prelijevaju u određeni vid potrošnje;
- Uvećavanje prihoda od doprinosa i poreza na plate (bez obzira na smanjenje stopa), budući da se značajno uvećava osnovica za obračun. Rast osnovice se ne mjeri samo kroz rast minimalnih, nego i ostalih plata, jer se moraju korigovati i primanja drugih grupa uposlenih koji su već bili iznad minimalnih primanja, lančano, sve do onih najvećih;
- Uvećanje poreza od indirektnog oporezivanja (PDV) zbog rasta prometa;
- Smanjenje opšte štednje uz obezbeđenje mogućnosti plasiranja i vraćanja sredstava u privredne tokove;
- Smanjenje obima sive ekonomije, budući da je značajan dio poslodavaca vršio isplate „na crno“ kao dodatak na izuzetno niske plate uposlenih, a radi njihovog zadržavanja u radnom odnosu. Takođe je značajan dio poslodavaca vršio „nagrađivanja“ uposlenih iz vlastitih dividendi koje nisu ničim bile oporezovane (još uvijek nisu). I ovaj dio bi se oporezivanjem dividendi učinio manje atraktivnim;
- Rast investicija, budući da se rastom prometa uvećava tržišni prostor i posebno potreba za uslužnim djelatnostima i
- druge implikacije na zapošljavanje, promet nekretnina i slično.

2/2 Pokazatelji sa općinskog nivoa

Pored makroekonomskih pokazatelja i gore navedenih projekcija, za realizaciju općinskih, prije svega neporeznih prihoda, korišteni su i pokazatelji ekonomskih i privrednih kretanja vezanih za teritoriju Općine.

Iskustvo je pokazalo da je privreda Tešnja daleko fleksibilnija u odnosu na sredine u kojima su locirani stari veliki privredni sistemi. Stoga je početkom pandemije došlo do niza prestrukturiranja i preorjentisanja niza privrednih subjekata na druge aktivnosti i vidove proizvodnje. To rezultira daleko manjim padom aktivnosti, prometa i drugih ekonomskih pokazatelja u odnosu na FBiH u cjelini (Tešanj 2,09% u odnosu na federalni prosjek od 9,03%).

Protekla godina je upravo ukazala na nedostatke i nepravednost trenutne raspodjele prihoda, posebno prihoda od indirektnih poreza.

Prihodi od indirektnih poreza (PDV i drugo), na koje privredni tokovi i aktivnosti na teritoriji naše Općina nemaju nikakav utjecaj, su tokom 2020. godine pali za 884.000 KM. Ovi porezi su najvažniji i najizdašniji općinski prihod, te kao nenamjenska osnova za budžetiranje značajno utječe na strukturu i obim budžetske potrošnje.

Nasuprot tome, prihodi od direktnih poreza zavise od privrednih kretanja na teritoriji Općine, tako da je, obzirom na fleksibilnost lokalne privrede, u 2020. godini zabilježen rast od 4.000 KM.

Treći osnovni izvor prihoda, neporezni prihodi, zavise i od privrednih kretanja i od aktivnosti Općinske uprave. Stoga je i ova grupa prihoda pokazala potencijal većeg ostvarenja prihoda od 2019. godine od oko 100.000 KM. U konačnici je prihod korigovan za 300.000 KM na niže zbog provođenja oslobađanja građana i dijela privrednih subjekata od plaćanja obaveze, zbog pandemije. Rast pojedinih prihoda je ostvaren bez uvećanja definisanih stopa i iznosa naknada i taksi.

Kako je to navedeno, za razliku od Federacije BiH u cjelini koja ima značajan pad performansi ekonomije, privredne aktivnosti na teritoriji Općine su stagnirale. Posmatrano u dvogodišnjem periodu ove performanse bi se trebale brzo povratiti.

Pokazalo se da privredni rast iz proteklih godina utječe pozitivno na kretanje dijela javnih prihoda Općine, kao što su porez na dohodak, promet nekretnina i slično. Suprotno tome, dio prihoda ima negativan trend, bez obzira na rast ukupnog prometa na teritoriji Tešnja. Prije svega, ovdje se radi o indirektnim porezima (PDV i drugi), koji prati isključivo ostvareni promet na nivou Države u cjelini.

Pozitivna kretanja su izražena u svim segmentima i ogledaju se, između ostalog, u slijedećem:

- povećanje broja zaposlenih za 69% u odnosu na 2010. godinu,
- povećanje broja privrednih subjekata za 23% u odnosu na 2012. godinu,
- povećanje prometa nekretnina za 112% u odnosu na 2012. godinu,
- povećanje administrativnih usluga uprave za više od 43% u odnosu na 2012. godu,
- povećanje neporeznih prihoda za 37% u odnosu na 2012. godinu,
- povećanje direktnih poreza Općine za 107% u odnosu na 2012. godinu.

** Napomena: ovi pokazatelji su ostvareni bez rasta stopa opterećenja obveznika uplata, tako da je rast zasnovan isključivo na rastu obima usluge, prometa i privrednih aktivnosti uopšte.*

Nažalost, ova pozitivna kretanja nemaju utjecaj na indirektno poreze Općine koji predstavljaju najvažniji i najizdašniji općinski prihod, jer se raspodjela ne vrši na bazi uplaćenih sredstava na teritoriji Općine.

Naprotiv, zbog iskazanog rasta direktnih poreza, našoj Općini se u raspodjeli sredstava od indirektnih poreza najavljuje umanjenje koeficijenta u raspodjeli. Umanjenje koeficijenta uzrokovat će umanjenje općinskih prihoda za više od 500.000,00 KM na godišnjem nivou. Općina poduzima sve aktivnosti na zadržavanju postojećeg (uvećanog) koeficijenta. To je i rezultiralo ispravkom greške Federalnog ministarstva finansija i Porezne uprave FBiH, sa korekcijom koeficijenta za 2019. godinu, kao i zadržavanjem istog blagovremenom reakcijom za 2021. godinu. Za ubuduće je neophodno poduzimanje daljih koraka da bi se raspodjela prihoda učinila pravednijom i stimulativnom za općine koje više doprinose ostvarenju ukupnih prihoda.

U vezi s tim potrebno je istaći slijedeće:

Privreda Općine Tešanj je pokazala vitalnost i snagu u najtežim trenucima pandemije. U Općini Tešanj je u prvih 5 mjeseci 2021. godine preko fiskalnih uređaja evidentiran promet od 649,13 miliona KM, što je svrstava na 7. mjesto u Federaciji BiH.

Također, Općina Tešanj je na 5. mjestu po izvozu u FBiH, sa udjelom od oko 5% u izvozu FBiH, te 25% u izvozu ZDK. U 2020. godini izvoz Općine Tešanj iznosio je 357 miliona KM, od toga izvoz u Njemačku 142 miliona KM.

Po ukupnom prometu fiskalnih uređaja u prošloj godini Tešanj sa 1,415 milijardi KM zauzima 8. mjesto u FBiH. Na 6. je mjestu u FBiH i po omjeru broja zaposlenih na jednog penzionera (Tešanj 2,6, federalni prosjek 1,3).

Sve ove rezultate Općina Tešanj ostvaruje sa oko 43.000 stanovnika. U Općini Tešanj i dalje se realizira promet veći nego u Gradu Zenica sa 109.000 stanovnika, koja je pored toga i glavni grad Zeničko – dobojskog kantona. Umjesto da građani i zaposleni u Tešnju budu nagrađeni za ogroman doprinos široj društvenoj zajednici, kada se radi o raspodjeli i povratu javnih prihoda, Općina Tešanj je tek na 68. mjestu od ukupno 79 po povratu PDV-a i na 54. mjestu od ukupno 79 po povratu PDV-a u odnosu na broj stanovnika.

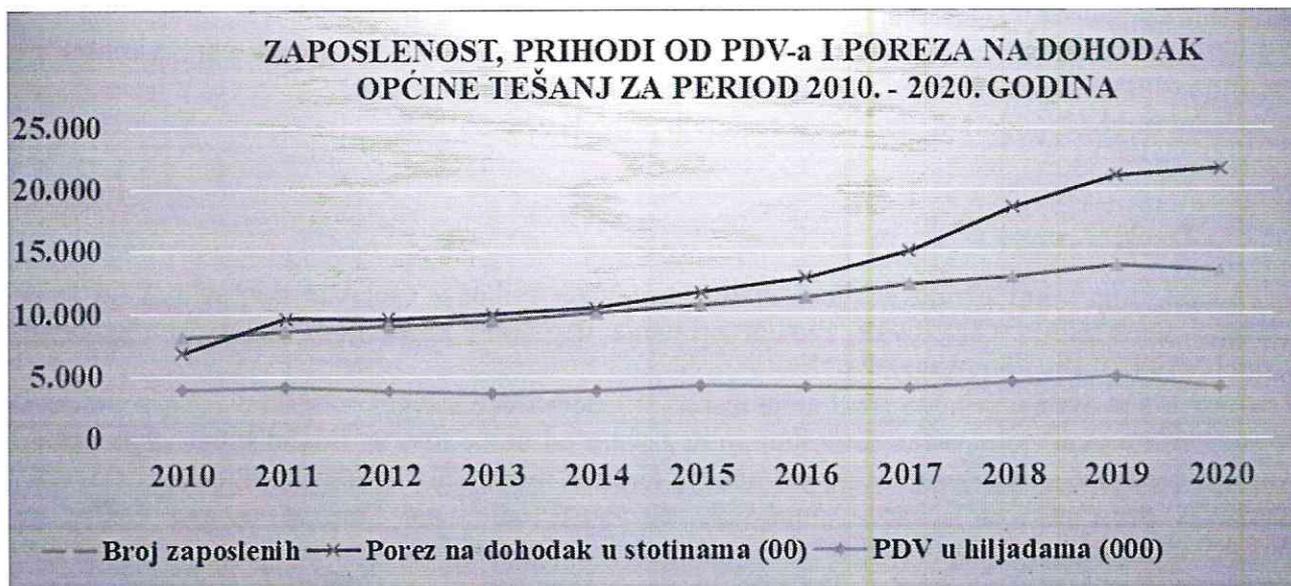
Općina Tešanj je u martu ove godine Ustavnom sudu Federacije BiH uputila Zahtjev za zaštitu prava lokalne samouprave u kojem je povrijeđeno pravo građana na jednakopravnost pred zakonom, a tiče se raspodjele javnih prihoda Federacije BiH, po kojoj su građani koji žive u općinama koje broje više od 60.000 stanovnika privilegovani za određeni iznos iz javnih prihoda čime je povrijeđeno pravo jednakopravnosti stanovnika općina koje broje manje od 60.000 ljudi.

Zakonodavno – pravna komisija Predstavničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, Odbor za ekonomsku i finansijsku politiku, te Komisija za lokalnu samoupravu istog Doma dali su podršku Zahtjevu Općine Tešanj za zaštitu prava lokalne zajednice upućenog Ustavom sudu Federacije Bosne i Hercegovine, smatrajući da je povrijeđeno pravo na lokalnu samoupravu Općine Tešanj. Zakonodavno – pravna komisija Predstavničkog doma se pri tome poziva na odredbu člana 4. Evropske povelje o lokalnoj samoupravi.

Ističemo da se ovdje ne radi samo o Općini Tešanj. Oko 1,5 miliona građana Federacije BiH pogođeno je ovim problemom, i ne uživa po našem mišljenju ustavom zagaranovanu jednakopravnost.

Nadamo se da će ova apelacija pred Ustavnim sudom FBiH biti prvi korak u definisanju pravednijeg načina raspodjele kroz cjelovitu izmjenu Zakona o pripadnosti javnih prihoda u Federaciji BiH. Na taj način bi se obezbijedila jednakost prava svih građana, te jednake mogućnosti za razvoj i jačanje demokratskih principa. Sve parlamentarne stranke su dale podršku našem Zahtjevu, a ukoliko Ustavni sud Federacije BiH donese pozitivnu odluku u korist Općine Tešanj, mislim da ćemo biti znatno bliže pravednijem društvu, ali i promjeni pristupa vrednovanja rada.

Direktna veza rasta broja zaposlenih i direktnih poreza i izostanak te veze u slučaju indirektnih poreza je vidljiva u narednom grafikonu:

Za naredni period je teško sagledati kakvi će tokovi biti u periodu pandemije i post-pandemije, ali se može istaći slijedeće. Industrijska zona Glinište i dio zone Bukva čija infrastruktura se intenzivno uređivala u proteklim godinama, daju dobre osnove za dalja ulaganja privrednih subjekata. Pored toga postoji niz započetih investicija i van ovih zona. Okonačnjem investicija koje su u toku očekuju se dalji pozitivni efekti.

Generalno se može konstatovati da su privredni subjekti na teritoriji Općine izvršili značajnu akumulaciju kapitala, te da je visina kapitala dostigla mjeru koja, kroz utrošak sredstava amortizacije i reinvestiranje, daje zamajac daljim investicijama. Budući da kapital nije striktno fizički vezan i da se konstantno transformiše, neophodno je obezbijediti njegovo dalje zadržavanje na teritoriji naše Općine.

S druge strane, u kontekstu ranije navedenog (zadržavanje radne snage, stvaranje povoljnijeg ambijenta i drugo), potrebno je obezbijediti i ravnomjerniju raspodjelu kroz povećanje ličnih primanja uposleni. Ovo se treba obezbijediti, kako je istaknuto kroz zakonsku regulativu, ali je za očekivati da će privrednici Tešnja svojom sposobnošću anticipiranja događaja i u ovom segmentu ići ispred ostatka Federacije. To prije svega jer ima veliki prostor za napredak, usljed trenutno dosta loših pokazatelja u tom segmentu.

Općinska administracija nastoji obezbijediti povoljan poslovni ambijent kroz razvoj infrastrukture (komunalna, putna, elektro i drugo), te kroz podsticajna sredstva, koja se bez obzira na krizu pandemije, zadržavaju na nivou od oko 800.000 KM godišnje i povrat sredstava u privredne tokove kroz realizaciju kapitalnih ulaganja od blizu 8.000.000 KM.

3/ Prihodovna osnova budžeta

Prihodi i primici općinskog budžeta se sastoje od poreznih i neporeznih prihoda, tekućih i kapitalnih grantova i kreditnih sredstava.

3/1 Porezni prihodi

Porezni prihodi predstavljaju najvažniji izvor općinskih prihoda.

Oni čine oko 45% ukupnog budžeta, odnosno blizu 52% budžetskih prihoda bez kreditnog zaduženja i prenesenih sredstava.

Sastoje se od direktnih (porez na dohodak, porez na imovinu i dr.) i indirektnih poreza (porez na potrošnju – PDV, carine, akcize i prihodi koji pripadaju Direkciji za ceste).

Za naredni trogodišnji period planiran je rast ovih prihoda za 2 do 10%.

- Direktni porezi

Za naredni trogodišnji period je planiran rast ove vrste prihoda, očekivan oporavkom od krize izazvane pandemijom COVID-19, rastom primanja uposlenih korekcijom zakonske regulative, rastom inflacije i drugih pokazatelja.

U okviru ove podgrupe prihoda planiran je rast na slijedeće dvije stavke:

- "Porez na imovinu" je planiran sa projiciranim rastom od blizu 20% na trogodišnjem nivou, zbog uvećanja osnovice oporezivanja (broj putničkih i teretnih motornih vozila, iznajmljenih poslovnih i stambenih prostora i dr.), kao i pojačanih aktivnosti odjeljenja Porezne uprave Tešanj na evidentiranju i naplati istih.

- "Porez na dohodak" je planiran sa projiciranim prosječnim rastom od 10%, zbog djelimičnog rasta broja zaposlenih na teritoriji Općine, uz uvećanje porezne osnovice kroz rast primanja, a što ima direktan odraz na općinski budžet.

Planirano je zadržavanje dostignutog visokog nivoa stavke "Porez na promet nepokretnosti", budući da je na teritoriji naše Općine intenziviran proces eksproprijacije na trasi autoputa VC. Ove aktivnosti dovode do daljeg rasta prometa, uz promet koji se ostvaruje od strane privrednih subjekata. Ovaj prihod se ostvaruje po osnovu oporezivog prometovanje nekretnina na teritoriji naše Općine koji se sada ostvaruje na nivou od blizu 15 miliona KM.

- Indirektni porezi

Za razliku od direktnih poreza, najavljeno je umanjnje prihoda od indirektnih poreza koje će u značajnoj mjeri odraziti na općinske prihode i kapacitet Budžeta za realizaciju strateških ciljeva budžeta, budući da je ovaj prihod nenamjenski i stvara osnovu za realizaciju niza projekata za koje se ne prikupljaju posebna namjenska sredstva, a za koje je lokalna samouprava odgovorna u cijelosti.

Kao što je to ranije istaknuto, ovo umanjnje će iznositi oko 500.000,00 KM godišnje.

U našim sadašnjim projekcijama, najavljeno umanjnje je već uključeno kao izvjesno, ali se poduzima niz aktivnosti na korekciji postojećih zakonskih rješenja, čime bi se ovo umanjnje preveniralo i izbjeglo. Odnosno, preduzete aktivnosti mogu u konačnici imati za posljedicu čak i dalji rast prihoda naše Općine u ukupnoj raspodjeli.

Pored ostalog, pokrenute su dvije apelacije pred Ustavnim sudom FBiH, pokrenute su inicijative za izmjenu Zakona o pripadnosti javnih prihoda u FBiH putem Saveza općina i gradova FBiH, te putem Vlade FBiH, Federalnog ministarstva finansija i Agencije za programiranje razvoja u Federaciji BiH. Uz sve to, Općina aktivno učestvuje u iznalaženju novih rješenja raspodjele u okviru Parlamenta BiH.

Generalno je istaknuta potreba utvrđivanja novih koeficijenata raspodjele, zbog zastarjelosti sadašnjih rješenja iz Zakona, nepravednosti raspodjele na velike i male sredine, izmirenja obaveza po vanjskom dugu Federacije BiH iz fonda ukupnih sredstava i slično.

Raspodjela prihoda po osnovu indirektnih poreza prema Zakona o pripadnosti prihoda u FBiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 22/06, 43/08, 22/09, 35/14 i 94/15) nužno se treba transformisati, uz iznalaženje opšte prihvaćenih rješenja.

Značaj izmjena regulative proizilazi i iz toga da je ova vrsta prihoda i dalje najvažniji dio općinskog budžeta. To je još izraženije sa višim nivoima vlasti. Stoga je od izuzetne važnosti da se procjena ove grupe prihoda vrši na realnim osnovama i pokazateljima, a što je u ovom momentu jako teško učiniti. Bez obzira na najavljeni pad, učešće indirektnih porezi u ukupnim prihodima i dalje iznosi do 24%, odnosno do 40% svih poreznih i neporeznih prihoda.

3/2 Neporezni prihodi

Neporezni prihodi čine blizu 16% ukupnog budžeta, odnosno oko 26% poreznih i neporeznih prihoda. Sastoje se od tri podgrupe prihoda. Cjelokupna grupa, kao i sve tri podgrupe pojedinačno u okviru ove projekcije su definisane na postojećem nivou stopa i visina taksi i naknada.

Na taj način se ne planira uvođenje dodatnih opterećenja građana i privrede Općine.

Za naredni trogodišnji period planiran je ukupan rast ovih prihoda od 2% do 5%, planiran na bazi rasta aktivnosti, te se može reći da se ovom dijelu budžetskih prihoda pristupilo dosta restriktivno.

- Prihodi od preduzetničkih aktivnosti i imovine

Ovi prihodi većim dijelom zavise direktno od aktivnosti organa upravo, kao što je slučaj sa prihodima od iznajmljivanja, investiranja (kamata) i slično. Izuzetak čini stavka "Prihodi od davanja prava na eksploataciju prirodnih resursa, patenata i autorskih prava", koja je uslovljena isključivo procedurom ugovaranja i naplate regulisane u cijelosti od strane Kantona.

Ova podgrupa prihoda predstavlja uobičajen i stabilan izvor prihoda, te je za naredni period planira zadržavanje ove grupe prihoda na približno dostignutom nivou.

U strukturi neporeznih prihoda ova grupa učestvuje sa oko 8%.

- Naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga

Ova podgrupa prihoda čini najveći dio neporeznih prihoda od blizu 86%.

I ovi prihodi većim dijelom zavise direktno od aktivnosti Organa uprave. Za naredni period planiran je ukupan rast ove podgrupe prihoda i do 8%.

Rast je planiran samo rastom obima aktivnosti, a ne povećanju visina administrativnih taksa, naknada i slično.

U proteklom periodu je došlo do zamjene jedne vrste prihoda drugom, tako što je ukinuta naknada za korištenje građevinskog zemljišta, a uvođenjem komunalne naknade sa približno istim opterećenjem obveznika.

- Novčane kazne i ostali prihodi

Ova podgrupa prihoda svojom visinom činila je perifernu stavku budžetskih prihoda, budući da sada čini manje od 2% neporeznih prihoda.

Za naredni period je planiran rast ove grupe prihoda zbog ostvarenja prihoda od izgrađenih parking prostora na teritoriji Tešnja, čime se uvećava i njihov značaj. Očekuje se da učešće ove grupe u ukupnim neporeznim prihodima poraste na 4,5%.

3/3 Tekući grantovi

Tekući grantovi se planiraju paralelno sa donošenjem budžeta viših nivoa vlasti, od kojih se isti i ostvaruju. Zbog toga je otežano njihovo precizno definisanje. Olakšavajuća okolnost je ta da su ovi grantovi namjenskog karaktera te da njihovo ostvarenje nema utjecaja na preostalo dio budžeta.

3/4 Kapitalni grantovi i primitci

Ova grupa prihoda čini od 15% do 20% ukupnog budžeta.

U okviru ove podgrupe, kao i proteklih godina, planirani su različiti vidovi grant sredstava iz inostranstva, fondova, viših nivoa vlasti, mjesnih zajednica i donatora, te od prodaje općinskog zemljišta.

Ova sredstva su namjenska i odnose se na posebne budžetske stavke rashoda i izdataka tako da njihova visina nema utjecaja na tekući dio budžeta i preostale budžetske stavke.

Planirano je zadržavanje ove grupe prihoda na dostignutom nivou, obzirom da je u toku realizacija niza projekata koji se sufinansiraju iz drugih izvora sredstava, kao što su projekti gradnje kanalizacionih kolektora i uređaja za prečišćavanje otpadnih voda, vodosnabdijevanja, izgradnja i dvorane u Jelahu, škole u Medakovu i slično.

3/5 Prenesena sredstva iz prethodnih godina

Općina Tešanj odgovornim planiranjem budžeta konstantno zadržava akumulirani suficit koji se planom budžeta raspoređuje na realizaciju tekuće godine. Ne vrši se preformatiranje pojedinačnih budžetskih pozicija i odgovorno se odnosi prema izvršenju, tako da se i za naredni trogodišnji period planira djelimično zadržavanje postojeće prakse, uz smanjenje iste na manje od 1% budžetskih prihoda.

3/6 Kreditno zaduženje

U narednom trogodišnjem periodu je planirano povlačenje cjelokupnog iznosa odobrenih kreditnih sredstava EIB-a za projekt WATSAN - granja kanalizacionih kolektora i uređaja za prečišćavanje otpadnih voda od 9,5 miliona KM.

Pored toga, trenutno nije planirano drugo zaduženje Općine uz napomenu da se povrat sredstava kredita D.D. Toplana vrši u skladu sa postojećim Sporazumom i Odlukom Općinskog vijeća.

4/ Rashodi i izdaci budžeta

Na osnovu iskazanih zahtjeva općinskih službi i drugih budžetskih korisnika obuhvaćenih općinskim Registrom vrši se raspodjela sredstava na pojedine grupe rashoda i izdataka.

Ovaj dokument je rađen u postpandemijskom periodu, odnosno periodu normalizacije privrednih i društvenih tokova, sa ublažavanjem mjera. Opasnost od ponovnog uvođenja restriktivnih mjera koje utječu na ukupne aktivnosti i realizaciju projekata nije isključena.

Bez obzira na to, potrebno je istaći da se budžet Općine i DOB u svakom slučaju vezuju za Strategiju razvoja Općine. Shodno tome, kroz ovaj dokument se nastoje iznaći sredstva za realizaciju ciljeva Strategije razvoja Općine u što većoj mjeri, bez obzira na krizni period i projicirano umanjenje pojedinih izvornih prihoda Općine.

Shodno tome, proces izrade DOB-a, posebno se definiše tabela strateških ciljeva Općine sa planiranim sredstvima po visini i dinamici realizacije, uključujući sve raspoložive izvore sredstava.

Bez obzira na krizni period i trenutna dešavanja po pitanju zaraze COVID-19, za naredni trogodišnji period budžet se može okarakterisati kao dominantno razvojni. Razvojna komponenta je izražena u dva segmenta. Prije svega, kroz planirana kapitalna ulaganja i kapitalne grantove koji se kreću u rasponu od 7,09 do 7,23 miliona KM, a potom i kroz grantove podrške privredi koji iznose i do 800.000,00 KM godišnje. Ove dvije grupe u pojedinim godinama čine i do 45% općinskog budžeta. Na ovaj način se obezbjeđuje direktno ili indirektno povrat blizu ½ općinskog budžeta u privredne tokove.

Pored toga može se reći da je uz djelimično povećanje pojedinačnih izdvajanja, obezbjeđeno funkcionisanje lokalne administracije i mjesnih zajednica; finansiranje ranije uspostavljenih socijalnih izdvajanja sa podrškom svim socijalno osjetljivim kategorijama stanovništva putem ustanova i nevladinog sektora; obezbjeđena je značajna podrška nevladinom sektoru, sportskim i kolektivima kulture, te projektima mladih; izdvajanje dodatnih sredstva za javne ustanove koje se finansiraju iz budžeta viših nivoa vlasti; stipendiranje studija; te podrška poticajima u lokalnoj ekonomiji. Takođe su obezbjeđene komunalne potrebe i održavanje sve veće putne i druge infrastrukture, realizacija projekta utvrđenih općinskom Strategijom razvoja te druge opštedruštvene potrebe.

U ovom dokumentu su iskazane projekcije po osnovnim kategorijama, dok će sam prijedlog budžeta obuhvatiti sve pojedinačne stavke prihoda i rashoda po ekonomskoj, organizacionoj, funkcionalnoj, fondovskoj i programskoj klasifikaciji, uz utvrđenjem veze sa Strategijom razvoja Općine i ciljevima koji se planiraju realizovati u narednoj godinu.

5/ Projekcija prihoda i primitaka budžeta

EKONOMSKI KOD	Fond	PRIHODI I PRIMICI	BUDŽET ZA 2021. GODINU	PROJEKCIJA PRIHODA I PRIMITAKA		
				2022	2023	2024
710000		I PRIHODI OD POREZA	8.115.000,00	8.975.000,00	9.285.000,00	9.565.000,00
	711000	Porez na plate i dobit po staroj zakonskoj regulativi	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00
	714100	Porez na imovinu	980.000,00	1.170.000,00	1.170.000,00	1.170.000,00
	716000	Porez na dohodak	2.220.000,00	2.650.000,00	2.800.000,00	2.900.000,00
	717000	Prihodi od indirektnih poreza sa jedinstvenog računa	4.910.000,00	5.150.000,00	5.310.000,00	5.490.000,00
	7152-900	Posebni porezi	3.000,00	3.000,00	3.000,00	3.000,00
720000		II NEPOREZNI PRIHODI	2.908.000,00	3.182.000,00	3.304.000,00	3.373.000,00
	721000	Prihodi od preduzetničkih aktivnosti i imovine	247.000,00	257.000,00	272.000,00	277.000,00
	722000	Naknade, takse i prihodi od pružanja javnih usluga	2.587.000,00	2.841.000,00	2.938.000,00	2.972.000,00
	723000	Novčane kazne i ostali prihodi	74.000,00	84.000,00	94.000,00	124.000,00
730000		III TEKUĆI GRANTOVI	1.550.000,00	1.310.000,00	1.300.000,00	1.360.000,00

740000		IV KAPITALNI GRANTOVI I PRIMICI	4.217.000,00	2.557.000,00	2.557.000,00	2.707.000,00
		V PRENESENA SREDSTVA IZ PRETHODNE GODINE	1.660.000,00	1.000.000,00	700.000,00	600.000,00
		VI FINANSIRANJE (ZADUŽENJE)	1.500.000,00	1.500.000,00	1.500.000,00	1.000.000,00
SVEUKUNO PRIHODI, PRIMICI I FINANSIRANJE			19.950.000,00	18.524.000,00	18.646.000,00	18.605.000,00

6/ Projekcija rashoda i izdataka budžeta

EKONOMSKI KOD	NAZIV POZICIJE BUDŽETA	BUDŽET ZA 2021. GODINU	OKVIR RASHODA I IZDATAKA		
			2022	2023	2024
1	2	3	4	5	6
611000 612000	I SREDSTVA ZA PLATE I NAKNADE	2.781.000,00	2.781.000,00	2.837.000,00	2.837.000,00
613000	II SREDSTVA ZA MATERIJAL, ENERGIJU I USLUGE	3.179.600,00	3.324.000,00	3.212.000,00	3.319.000,00
613000	1. Direktni materijalni rashodi organa uprave	1.090.600,00	1.199.000,00	1.054.000,00	1.136.000,00
613000	2. Ostale usluge za općedruštvene potrebe	2.089.000,00	2.125.000,00	2.158.000,00	2.183.000,00
614000	III TEKUĆI GRANTOVI (TRANSFERI), KAMATE I SREDSTVA REZERVI	5.100.400,00	5.015.000,00	4.998.400,00	4.915.400,00
614100	1. Grantovi mjesnim zajednicama	510.000,00	540.000,00	550.000,00	570.000,00
614200	2. Grantovi socijalne zaštite i pomoći	1.429.400,00	1.417.000,00	1.421.400,00	1.421.400,00
614300	3. Grantovi za kulturu, obrazovanje i mlade	1.114.000,00	1.071.000,00	1.041.000,00	1.041.000,00
614300	4. Grantovi u oblasti sporta	453.000,00	498.000,00	485.000,00	485.000,00
614300	5. Grantovi udruženjima građana	140.000,00	145.000,00	145.000,00	145.000,00
614400	6. Grantovi podrške privredi i ostalo	1.311.000,00	1.201.000,00	1.201.000,00	1.093.000,00
616000	7. Kamate i operativna budžetska rezerva	143.000,00	143.000,00	155.000,00	160.000,00

821000 615000	IV KAPITALNI GRANTOVI (TRANSFERI) I IZDACI	8.784.000,00	7.209.000,00	7.228.600,00	7.093.600,00
820000	1. Podrška projektima drugih izvora i utrošak namjenskih sredstava	4.930.000,00	4.059.000,00	3.730.000,00	3.745.000,00
820000	2. Općinski projekti (novi projekti i nastavak započelih projekata)	2.804.000,00	2.045.000,00	1.885.000,00	1.940.000,00
820000 615000	3. Preostala kapitalna ulaganja i grantovi	1.050.000,00	1.105.000,00	1.613.600,00	1.408.600,00
591000	V POVRAT SREDSTAVA FINANSIRANJA	105.000,00	195.000,00	370.000,00	440.000,00
	UKUPNO RASHODI, IZDACI I FIANSNIRANJE	19.950.000,00	18.524.000,00	18.646.000,00	18.605.000,00

OPĆINSKI NAČELNIK
Mr.sci.Suad Huskić

